Street fotografering - nu med kamera

Tekst og foto Jan Bisbjerg

Vi street fotograferer hele tiden uden kamera

Fascinationen af andre mennesker er noget helt grundliggende menneskeligt. Vi er allesammen socialt nysgerrige: Hvordan ser de andre ud, hvad foretager de sig, hvem taler de med, sikke en påklædning, og det kan man da virkelig ikke.

Fra vi er helt små, stirrer vi på andre, ofte så meget, at vi får at vide, at "det er ikke pænt at glo". Da vi med andre ord er vant til at betragte andre mennesker, ja, man kan vel egentlig godt sige, at vi er vant til at "street fotografere" blot uden kamera, så er springet ikke så stort til at street fotografere *med* kamera - Og dog.

En af de allerstørste forskelle, som samtidig er en stor hurdle for mange at komme over, er, at "bliver man taget på fersk gerning", mens man fotograferer uden kamera, personen man ser på, opdager

I positur for rejseplan-check, 4. position? Street tema: Offentlig transport/Metro

Standfugl eller trækfugl - stavnsbundet eller kosmopolit?

ens blik og ser tilbage, så kan man hurtigt komme ud af situationen med en slags indbygget undskyldning. Man skynder sig at se bort og lader som ingenting. Og så er den ikke længere. Her slutter street fotograferingen uden kamera.

Den psykologiske udfordring: "Lusker du rundt og fotograferer?"

Har man derimod hævet sit kamera og bliver "opdaget", mens man ser på personen gennem søgeren, er det sværere at lade som ingenting. Fotografen kan ikke løbe fra at have overskredet den sociale konvention om, at man da virkelig ikke stirrer intenst på hinanden. Det hævede kamera dokumenterer det modsatte, ikke alene stirrer jeg på dig, men jeg fotograferer dig også. Skynder fotografen sig i den situation at sænke kameraet, lade som ingenting og bevæge sig væk i en fart, risikerer han at efterlade subjektet med en følelse af at være snigløbet, mens fotografen selv forlader situationen med en fornemmelse af at "luske rundt og fotografere". Hos både subjekt og fotograf efterlader situationen en negativ oplevelse, subjektet føler sig "udnyttet", og fotografen føler sig "afsløret" med et demotiverende og dalende street fotografisk selvværd som resultat.

Lidt flot sagt kan man derfor sige, at den største udfordring for street fotografen er af social-psykologisk og adfærdsmæssig art. *Hvordan håndterer man de sociale "sammenstød" uden at støde andre og uden at få skår i sin street fotografiske selvtillid?*

Den tekniske udfordring: Kamera, objektiv, indstillinger

Mere om sammenstød senere. Lad os nu først se på den anden store street fotografiske udfordring, nemlig den tekniske. Hvilket kamera og objektiv er bedst til street fotografering? Er der nogle kameraindstillinger, der er bedre end andre?

Lad os bare starte med at slå fast, at der er kameraer og kameraindstillinger, som er bedre end andre. Man siger ganske vist, at det bedste kamera er det, fotografen er vant til og kan betjene i søvne, men hertil kan vi tilføje, "og som samtidig understøtter *det street fotografiske princip*", nemlig at det for street fotografen gælder om at forblive neutral, usynlig, ikke at gribe ind og blande sig i situationen. Street fotografens hensigt er netop ikke at *skabe* situationer, men tværtimod uset og ubemærket at dokumentere livet som det leves upåvirket af en iagttager. Vi kan forfine udsagnet lidt ved at tilføje, at street fotografen bestræber sig på at fange essensen af øjeblikket ved at aktivere lukkeren i det Cartier-Bresson'ske "afgørende øjeblik".

Men altså, det bedste kamera har størst mulig sensor, så lysstærkt et objektiv som muligt, mulighed for manuel betjening, er teknologisk uptodate og lydløst - altsammen balanceret op imod det væsentlige krav om at være upåfaldende og nemt at have med rundt. Det sidste krav fører ofte til, at valget falder på et kamera med APS-C sensor (og altså ikke nødvendigvis full-frame 35 mm sensor), et 35 mm objektiv med en største blændeåbning på 2.0 (og altså ikke et tungere zoomobjektiv). Full-frame

Nu skal han bare lige få øje på mig. Mennesker mødes, og sød musik opstår

Nænsom hundetræning. Street tema: Danske mænd & fædre

kameraer som Leica Q (28 mm, 24 MP, 640g) og Sony DSC-RX1R II (35 mm, 42 MP, 507 gram) kan komme på tale, men ser vi på street fotografisk value-for-money, kommer de ikke i nærheden af fx Fujifilm X100T, som er mindre, lettere, helt upåfaldende, og som leverer en fremragende billedkvalitet.

Kameraindstillinger, som ofte giver et fornuftigt resultat, er aut. ISO-max. 1600, bl. 5.6-8, afstandsindstilling 1,5-2,0 meter, lukkertid min. 1/125s, men der er kun tale om tommelfingerregler.
Ideelt tilpasser street fotografen ISO, blænde og lukkertid efter forholdene og korrigerer manuelt efter situationen. Tænk blot på tilfældet, hvor solen ikke når helt ned på gadeniveau, men resulterer i en meget lys himmel øverst i billedet. Hvis automatikken er slået til i en sådan situation, kræver det, at fotografen justerer ved at dreje på eksponeringskompensationen. Den erfarne fotograf har også en holdning til billedets skarphedsdybde, som bliver afgørende for valg af blænde, ligesom fotografen er

Cool Nørrebro guys. Råhygge, sparke dæk og ryge

opmærksom på graden af bevægelser og disses retning på tværs af eller henimod/bort fra kameraet og lader disse iagttagelser diktere valget af lukkertid.

At fotografere ubemærket
At fotografere i al ubemærkethed er en øvelsessag. Jo mere man øver sig, desto sikrere bliver man teknisk, og desto færre "pinlige" situationer støder man ind i.
(1) Man kan vælge at spørge subjektet om lov til at tage et billede, men forlader så strengt taget street fotografering til fordel for street portrættering, da man jo netop ved at kontakte subjektet griber ind og skaber en ny situation. (2) Man kan spontant hæve sit kamera og udløse lukkeren, men den slags pludselige bevægelser vil ofte føre til, at man bliver bemærket og reageret på og dermed atter løber ind i, at man har fanget en situation, man selv har skabt. (3) Man kan fotografere på afstand med et teleobjektiv. Det kan være en fin løsning, men kræver frit sigte, hvad der jo typisk ikke er i befærdede områder, hvor et vidvinkelobjektiv ofte vil være et bedre valg. (4) Man kan skyde fra hoften og med tiden opnå stor rutine i denne fremgangsmåde. Og endelig er der et par teknologiske muligheder. Man kan udnytte de avancerede fjernbetjeningsmuligheder, som flere og flere kameraer tilbyder, som fx (5) radiostyret wifi eksponering via mobiltelefon med mulighed for at komponere fotografiet og justere kameraindstillingerne på mobiltelefonens display. Man kan benytte (6) kameraets timelapse indstilling. Man indstiller fx kameraet til at tage 20 billeder med 2 sekunders mellemrum, mens man bevæger sig ind i den eftertragtede situation. De fleste finder med tiden og erfaringerne helt deres egen form, som (7) typisk er en kombination af de nævnte.

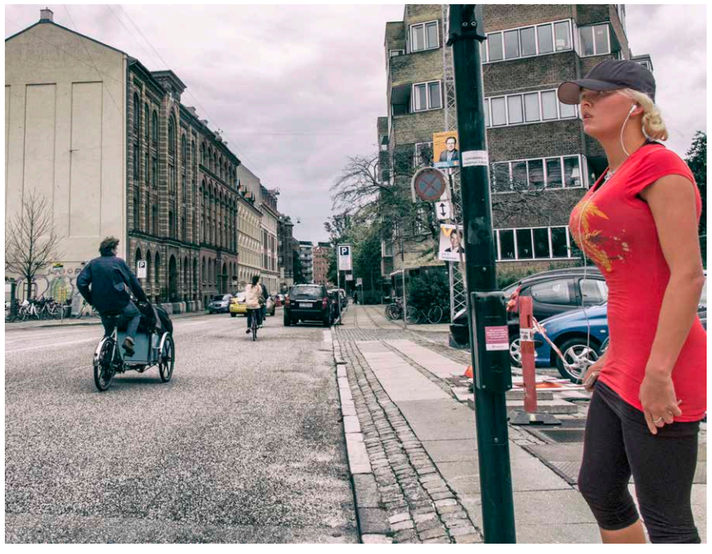

Red alert. Tati'ske optrin, cykler tæt på kollision, mens street fotografen fumlede kameraindstillingerne på plads

Miss Sixty. Dressed up for shopping, London

Street fotografens adfærd
Så er vi tilbage ved indledningens diskussion omkring håndtering af "sammenstød".
Helt grundliggende gælder, at jo mere socialt kompetent street fotografen er, desto færre sammenstød vil han opleve, og desto større succes vil han få med sin fotografering. Kan man lide andre mennesker, er man allerede godt på vej. Det sikrer, at man har let til at leve sig ind i andre. Man kan forudse situationer og menneskers handlinger og bringe sig i den optimale position til fotografering. Er man ydermere socialt nysgerrig og socialt "modig", følger man opmærksomt med i, hvad der foregår mellem mennesker, er man ikke bange for at komme tæt på andre, og viger man ikke tilbage for at gå i dialog (selv om det jo ikke er det primære), ja, så er man faktisk rigtig godt kørende.

Og nu til svaret på, hvordan man håndterer sammenstød.
Forebyggelse er altid at foretrække. Så derfor sørger street fotografen for at kende sit udstyr så godt, at han kan betjene det i søvne. Han klæder sig neutralt, gør ikke opmærksom på sig selv, men bevæger sig upåfaldende rundt blandt andre. Han kan eventuelt vise sine "ligegyldighed" overfor hvad der sker ved at gå rundt i sine egne tanker, sende en sms, tale i mobiltelefon, stå med en kop kaffe 'to go', lade som om han venter på nogen oma.
Alligevel kan det ikke helt undgås, at man løber ind i den slags "konfrontations"-situationer, vi har nævnt. Og hvad gør man så?

Man skal aldrig lade som ingenting. Bliver man "opdaget" kan man i det mindste smile til subjektet, give en thumb up eller mime et 'tak skal du have'. Opleves situationen lidt mere anspændt, tager man kontakt og vedgår, at man fotograferer, fortæller måske lidt om sit fotoklubtilhørsforhold, hvad man skal bruge billederne til, giver subjektet sit visitkort

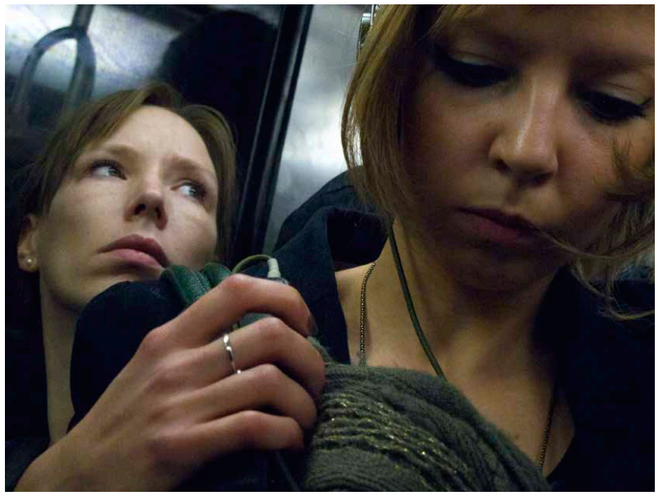

Myldretids-nærkontakt i Paris metro. Street tema: Offentlig transport/Metro

Polterabend for Alice med veninder og mor. Det blev undtagelsesvist et street portræt. Jeg kunne simpelthen ikke gå forbi uden at spørge om et fotografi.

Come on, Harry. We have yet to see the clay pots.
Råb fra kammerater på British Museum

(sådan et har man naturligvis), tilbyder eventuelt at maile en kopi osv. Her er street fotografens sociale kompetence og evne til small talk udfordret. Ved således ikke "at stikke hovedet i busken", men åbent vedgå sin hensigt oplever subjektet at blive respekteret, og street fotografen selv mister ikke modet, men forlader situationen med en god fornemmelse og sit street fotografiske selvværd intakt. Og så kan jeg da lige nævne, at efter at have taget titusindvis, ja, måske snarere hundredtusind street fotografier, har jeg ikke været ude for situationer, der ikke kunne klares med sund fornuft og tommelfingerreglerne ovenfor.
Nu ikke mere skriveri. Kameraet, byen og sommeren kalder. På gensyn ude i den street fotografiske virkelighed :-)

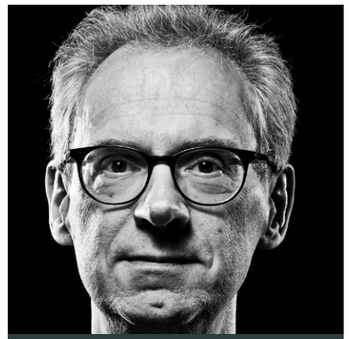

Jan Bisbjerg
Til sin 7 års fødselsdag fik Jan et Kodak Brownie Flash Model kamera med blitz og 10 blitzpærer og har fotograferet lige siden. Det er blevet til 100.000-vis af fotografier indenfor de fleste fotografiske genrer. De seneste 5 år er det især street fotografering, storbyerne og deres indbyggere, som har udfordret Jans fotografiske gen. Jan har beskrevet sine erfaringer i et antal bøger, som er downloadet mere end 100.000 gange fra Apples Ibookstore. Som teenager var Jan medlem af AFA. Siden 2013 har han været medlem af KFAK og holder i dag street foredrag over hele landet.

Som en motiverende gestus til at komme i gang med street fotografering tilbyder Jan læserne gratis download af bookletterne "Looking at photographs" og "City Centre" frem til den 1. juli ved anvendelse af koden sdfmaj2016
www.homeofthehappiesthumans.dk